

Передплата

на «РУСЛАНА» виносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границю:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о год. 6-й пополудні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» під ч. 5
ул. Ліндого. — Експедиція
місцева в Агенції Соколовского
в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошення зви-
чайні приймають ся по ціні
10 кр. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 20 кр. від стрічки. По-
дяки і приватні донесення по
15 кр. від стрічки.

Москвофільські крутіства і баламутства.

VI.

В попередній статті виказали ми, як Мончаловський силкував ся руских трудовників на полі народного розбудження з 1848 року набити на своє москвофільське обденительне і обрусительне копито. Іншою троха метою справив ся він з Русинами-народовцями. Розбуджене народної свідомости і народної роботи в 60-их роках на Україні охрестили московські централісти Катков, Гаворский et cons. страшною для московського правительства назвою «сепаратизм» і на силу звязали се з революційним рухом польським з 1863 р., щоби тим успішніше могли лякати правительство. Московські учені, Пипін, Петров і ин., що займали ся дослідями українсько-руської літератури, давно вже і предметово пояснили народне і літературне відроджене 50-их років і тим виказали безосновність нападів Каткова et cons. на українських письменників. Однак Мончаловський мимо того хопив ся сеї давно вже заржавілої зброї, щоби нею поборовати галицьких і буковинських Русинів-народовців. Він запевняє, що «украинофилів в Галичині не було даже до 1863 года», що «не украинофилы положили основаніе возрожденія и развитія Червонной Руси, такъ какъ они существуютъ въ Галичині всего 30 слишкомъ лѣтъ» а по єго думці «заслуга возрожденія и развитія Червонной Руси принадлежитъ всецѣло русской партіи». Він дорікає галицько-руській молодіжці 60-их років (себ то народовцям), що не знала історії Руси і не маючи научного підготовлення, не розуміла справжнього змісту творів Шевченкових, що навіть не старала ся поставити собі якого небути ясного розуміння, а бавили ся лише фантастичними мріями про Україну, «винайшла» т. зв. «козацкое пла-

тьє», копіюючи «ливрею папських лакеєв» засновувала «громади» гімназ. молодіжки після взірця «громадъ, существовавшихъ на Украині предъ возстаніемъ къ нему» і приписує Сьвенціцькому, котрий доперва в 1865 р. (а не по 1863 р.) переселив ся до Львова, головну ролу в ширеню «украинофільства среди молодежи, фонет. правописанія и латинскихъ буквъ в русскомъ языкѣ». Сьвенціцький, як запевняє Мончаловський, «сѣумѣлъ въ составъ редакціи «Sioła» привлечь двухъ способныхъ Галичанъ, Осипа Федьковича (сей не був Галичанин а Буковинець — Ред.) и Ивана Вагилевича (а сей умер вже з весною 1866, так, що перший зошит Sioła подає єго некрольоґ».

В отсій коротенькій вязаночці, зібраній з брошури Мончаловского є стільки крутіства і баламутства, скільки слів.

«Громади» на Україні мали метою розбуджене національної свідомости і просвіти поміж селянами та міщанами а так званий «хлопоманський» рух вважала польська шляхта тамошня навіть шкідним для себе і звертала на се бачність московського правительства (див. Правда 1889, I. Переполох над свіжою могилою Шевченка). Ся обставина показує, як безосновне твердене Мончаловского, що «громади» підготовлювали повстанє 1863 р. Так само народовський рух в Галичині витворив ся зовсім самостійно і не мав нічого спільного з революційним рухом 1863 р. Засноване «Рускої Бесіди» (про яку так одушевлено писав Я. Головацький до Куліша, посилаючи при тім вірш Волод. Шашкевича, а котру небагом кацани викинули з Народного Дому задля єї народовського напрям), поява Вечерниць з початком 1862 р., засновини Народного руского театру заходами Ю. Лаврівського (такий неприналежний «къ русской партіи»), се були ті почини роботи в народовскім

напрямі, що доказують існуванє народовців далеко вже перед 1863 роком, а приписуванє Сьвенціцькому такої впливової ролі є зовсім безосновне і з дійсністю зовсім незгідне. Сьвенціцький стояв зовсім окремо від народовців 1860-их років, хоч єго твори печатали ся і в Ниві (1865) і в видавнях «Просвіти» (Байки Павла Свого), а Федькович і Вагилевич не були зовсім членами редакції «Sioła», хоч Сьвенціцький печатав там децо з їх творів.

Народовський рух 60-их років був лише продовженєм змагань Маркіяна Шашкевича і єго товаришів, а найшов собі поживу і піддержку в літературнім руху на Україні. Руска молодіж 60-их років кинула ся тоді як раз з одушевленєм до вичування народної словесности, історії, етнографії в «громадах», бо всего того ще не мала нагоди научити ся ані в школі ані на університеті (де викладав ще Я. Головацький). Що в цілїм тогочаснім руху було багато буйної фантазії, ідеалізації нашої минувшини, се не приносить тогочасній молодіжці ніякого сорому, навпаки по нашій думці молодіж без фантазії та ідеалів нічого не варта, така молодіж вже перед часом зостаріла ся! Часи 1860-их років можна би справедливо назвати Sturm- und Drangperiode в нашій літературній і народній розвитку, після котрого погляди на культурні потреби і задачі почали прояснювати ся і кристалізувати ся. Хто слідив за розвитком иньших народностей в Славянщині, мусить признати подібний процес зовсім природним.

Погляди О. А. Мончаловского на народовців є отже зовсім невірні і мають хіба ту одну ціль з одного боку весь той рух 60-их років обсьмішити, а з другого представити яко штучний витвір «польської інтриги». Тимчасом мимо засьмічування нашого народного руху москвофілами, пливе він собі щораз ширшою струєю і скупляє

11

ЕЛІЗА ОРЖЕШКОВА.

Недосьпівана пісня.

(Дальше.)

— Де бачу вину? — поспитав: — але-ж добродію, се розумієть ся само собою! Більша частина княжих дібр лежить у сих сторонах; у самому місті є його палата, побудована дідом, чи прадідом... Він є такий богатир, має таке ім'я, що, коли жив би між нами, коли знав би нас, коли в ходив би в стан річий та — людей, кожде його слово було би підмогою, запорукою, кожде його діло добродійством... Перепрашаю вас добродію, але самі ви казали говорити... Князь увихаєть ся по світі...

Пшиємський замітив несміло:

— Від п'ятих років лише не живе він тут. Давнійше сидів тут досить довго у тутешніх своїх майнах, а по части в сій палаті...

Вигрич почав розкладати руками:

— І так, як би його не було!... Тоді також так, як би його не було!...

Його очі горіли, на вузьких устах замість давньої байдужности показала ся іронія. Мо-

жва було побачити в ньому якесь огірчєне, якесь тяжке терпінє; може клясову ненависть, що звичайно мовчала, але тепер займила ся в ньому огнем, може злобу до проміжних людей, що лежала на дні його серця.

Пшиємський сидів на ясеневому кріслі з головою троха похнюпленою та тримав капелюх у руці. Його постать в чорному сурдуті, гарна та проворна, профіль із тонкими бровами вузькими устами під золотавим вусом, дуже дивно відбивали від синього тла кімнати з великою зеленою печію. Похнюпив очі у землю та почав говорити поволи:

— Простіть, що стану троха боронити князя... лише троха; бо сам належу до тих, що найменше вірять в безгрішність чоловіка... якого небудь. Я хотів би лише сказати, що князь не належить до виїмків. Коли має які похибки та не виповнює яких обовязків, не є виїмком. Кождий чоловік є марний, самолюбний, змінчивий в тім значіню, що літає по різних родах лиха, як метелик по цвітах...

Вигрич вертів ся неспокійно на канапі, аж нараз крикнув:

— Але-ж перепрашаю вас добродію, не кождий, не кождий! Є на світі чесні люди, що не літають по гріхах, як метелик по цвітах. Дуже гарно дякую вам за таких метеликів! Ізза

таких метеликів лихо дієть ся на світі! А хто багато дістав, від того також багато жадаєть ся! Князь дістав багато від Бога, тож Бог та люди мусять багато жадати від його... Я дуже вас перепрашаю добродію, що говорю тут про вашого пана та приятеля... Але, хто все мовчить, не може вже відтак витримати, аби не говорити сього, що в йому накипіло. Не хочу дорікати князеві... може він справді найліпший чоловік у світі, але поспитаю вас, що він на світі божому робить?

Розкинув костисті руки, що троха аж тремтіли та із розяченими очима почав говорити:

— Що князь робить зі своїм майном, зі своїм розумом, зі своєю великою силою? Що? що робить?

Дивив ся питаючим зором на Пшиємского. Сей підвів віка та відповів тихо:

— Ніщо та ніщо.

Коли се почув Вигрич, прохолонув троха. Підвів довгий палець.

— Бачите добродію... та все-ж князь є християнином: се раз; уродив ся в сій околиці та має тут майно: се другий...

Тепер Кляра, що гарнірувала досі коронкою якийсь білий очіпок, піднесла голову та несміливо перебила слова батька:

— Мій таточку, міні здаєть ся, що не мо-

в собі допливи змагань в тім напрямі з усіх областей України-Руси.

З політичного поля.

Бар. Хлюмецький, поратувавши своє здоров'я в Карлових Варах, переїхав через Відень до Гастайну. По дорозі зложив візиту гр. Тунові і мав конферувати з б. міністром торговлі-дом Бернрайтером і з знімченим Словінцем, бароном Швейглом. Деякі днівники додають тим конференціям політичне значіння.

Бресніц фон Сидаків, автор звісної брошури «Поляки і польський клуб» видав вже перше число свого органу «Der Volksfrieden». В статті: «Місія Поляків» каже жидок Бресніц, що Поляки повинні закинути «славянську політику» яко політику Росії(?), а держатись політики «австрійської» котрої задачію є, воскресити Польщу. Чи Поляки послухають сеї ради: статі клин-ном в руках Німців для розбиття правиці? — по-каже час. На всякий случай в таких разях клин не виходить цілий. Щоб розбити правицю, треба на польський клин бити німецькою довбнею.

Sonn und Montagszeitung довідує ся, що правительство не подасть до санкції закон о виборах до ради міста Відня, ухвалений доліпно-австрійським соймом, а велить его соймови справити. Ся сама всевідуща часопись хоче знати, що на днях відбулась тайна конференція між гр. Туном а послами Білінським, Пацаком і Ферянчичом не в справі язиковій, а в справі відкликання намістників Чехії і — Галичини. Після наших інформацій був минулої суботи пос. Ферянчич у Відні і конферував з гр. Туном, але в зовсім иньшій справі, віж та, про яку згадує Sonn- und Montagszeitung. Вість про уступлене гр. Півніцького взята чисто з воздуха. Конференція гр. Туна з провідниками правиці відбуде ся, але аж в другій половині серпня. Гр. Тун хоче подати езекутивному комітетови правиці плян акції правительства на час вересневої сесії парламенту.

В Plzeňskich Listach появил ся артикул якогось чеського посла. Автор статі хоче знати, що в відрі правиці виринули поважні суперечні погляди на теперішню ситуацію. Різниця поглядів виявить ся, скоро гр. Тун скличе парламент. Частина Поляків і клубу католицьких лядовців рада би поробити деякі уступства в користь Німців а в некористь Чехів. Незвісний автор грозить притім правительству таким не-вдоволенем чеського народу, про яке у Відні доси не чувано(!). — До статі сеї годі прикладати яку-небудь вагу.

Заповіджені на неділю (9. липня) збори соціальних демократів у Відні для нових демонстрацій, поліція заборонила.

Бувший президент кабінету а противник Вальдека-Русо, Мелін, виголосив оноді на бенкеті консервативних послів і сенаторів річ, в котрій ударив сильно на теперішнє правительство. З вступленем Мільранда (соціаліста) до

кабінету щезла французска республіка. Будучність Франції не захитана. Армія французска відноситься до республіки лояльно. Бесідник остро осуджує факт, що Любе зложив судьбу торговлі Франції в руки колективіста Мільранда. Теперішнє правительство не годне як слід розв'язати справу Двайфуса. Край не противний розв'язці сего процесу, але противний розстроє-ви, який викликано при сій нагоді. Правительство не повинно впливати на судіїв воєнних в Рен. Теперішній кабінет є сторонничим, а з того можуть на Францію поплисти всякі невзгоди. Задачію вірних республіканців повинно бути успокоєнє краю.

Майже всі днівники французські повитали радо привітну телеграму цісаря Вільгельма до Любета. Рівнож і німецькі днівники уважають привіт Вільгельма за доказ зближення Німеччини до Франції.

Вісти про ворожі наміри Англії проти Трансвалю не втихають. Англія шукає заведно за приключкою, щоби республіку трансвальську прилучити до своїх посіlostей в полудневій Африці. Скріплене воєнних сил в Каплендії свідчить, що Англія не вдовольнє ся уступствами Крігера в користь Йітлендарів. Але і з Преторії доносять, що боєри готовлять ся до дефензиви. Трансваль і Оранія можуть поставити 45.000 своєї міліції і таку саму силу каферських охотників. Трансваль зможе удержати свою незалежність, як удержав єї в тяжкій війні з Англією р роках 1877 до 1881.

Новинки.

— Віче академиків Русинів в справі руско-українського університету відбудеть ся в четвер дия 13. липня 1899 о 3. годині з полудня в великій салі «Народного Дому». Отим повідомляє ся ще раз всіх Товаришів і завизваєть ся безглядно приїхати в сїм дню до Львова, жадні перешкоди не оправдують. Жадна від Товаришів карности в сповненню сього морального обовязку.

При сій нагоді звертає ся увагу матурістів, що они можуть брати участь в сїм вічу.

— По 30 роках. Просимо всіх товаришів, котрі в липцю 1869 р. складали матуру в Дрогобицькій гімназії, щоби зволили надіслати най-далше до 18. липня с. р. докладну адресу на руки о. І. Чапельського крилош. у Львові пл. св. Юра ч. 5. і заявили, чи возмуть участь в зїзді товаришів — почім день зїзду буде точно означений. Теодор Марків ц. к. радник Суду в Бучачі, о. Іоан Чапельський крилош. гр.-кат. капітулу у Львові, Др. Зігмунт Дзиковський ц. к. стар. лікар. повіт в Перемишлі.

— Загальний «пех» дефравдантів польських не підлягає сумнівови. Були се добрі люди, що самі любили жити і другим дати жити (з чужих грошей). Але мали вже таку нещасливу руку, що в касах зменьшало ся грошей чим раз більше. Памятна «заява признання» в ратуши арештованому Зімі потвердила сей «пех». Так само і Буйновский мав «пех», що 12 тисяч щезло кудись, як камфора — его увільнили. І виступлене проф. Пентака против Мархвіцького не помогло нічого — він став радним Львова. І агіта-

ція против Малаховського, як синдика зрабованої каси ощадности, остала ся без успіху — він дальше бурміструє у Львові. Навіть і Кра-тера хотіли усправедливити, мов то він утік лише з посагом жінки, а депозита забрав хтось другий після его виїзду. А вже над самоубийством Шидловського проляла польска праса ре-внї сльози співчуття, як над генеральним «пех-фоглом». Его «пех» мав почати ся від хвилі, коли переняв на себе польський театр, на яким мав стратити 150.000 зр. Але відай забули польські часописи, що Шидловский «пехував» ще скорше, бо будучи синдиком театру за часів дирекції Баронча, «запехував» в тім підприємстві его цілий масток, що виносив околє 200.000 зр. Справді, що мусимо стати ся забобонними супротив таких доказів і повірити дійсно, що є пех, великий пех в Галичині.

— Віче жидівських академиків скликає на 25. с. м. до Львова має застановити ся над тим, що треба робити, аби жидів в Галичині призна-но окремим народом від руского і польского.

— Злочин убийства в Чисках. Як ми свого часу доносили, сповнено в селі Чисках, повіту львівського, в ночі з 13. на 14. липня 1898 страшний злочин: Якісь невідомі люди вбили супругів Бжезіньських, зрабовавши дещо з їх майна. Слідство вправді зараз виточено, однак помимо пильних заходів — винувників не можна було віднайти. Аж доперва сего року перед кількома днями викрито їх. Страшного злочину допустились Станіслав Барович, властитель ре-альности в Гончарах, а також Василь Марущак і Ян Локетко, рільники з Шоломі. Видала їх жінка Марущака, перед котрою чоловік, вернувши в ночі по сповненім злочині з Чисок, в присутності дочки рідної признав ся. Надія злочинників однак завела, бо зрабували ледви трицять кілька злр. а. в., кілька кавалків полотна, козушок то що. В четвер 6. н. ст. липня арештовано їх і осаджено в арештах суду повітового у Винниках. Спершу увязнені випирались і старались виказати своє alibi, однак вже 8. н. ст. липня признались, оповідаючи з всею докладністю подробиці страшного злочину. По-дробиці, про котрі з огляду на незакінчене ще слідство годі писати, суть дійсно потрясаючі. Замітити годить ся, що простий намір рабунку похнув їх до злочину.

— Страта галицької щадниці після найновішого білянсу виносять разом 6,097.052 зр., а то вказана страта 1.990.989 зр., а резервовий фонд 4,106.063 зр. Виділ галицької щадниці хоче по-ставити внесенє на загальних зборах, аби збори не дали попередньому виділові абсолюторії, та враз, аби застерегли собі право пороблення від-повідних кроків по причині страт, які каса потерпіла. Виказ довгів є слідуєчий: П. Щепановский з біжучого рахунку 2,852.059 зр., на векслі 733.404 зр., під іменем Кінель з біжучого рахунку 700.990 зр., під іменем Фрелі з біжучого рахунку 536.183 зр. — Пп. Вольский і Оджи-вольский на векслі 2,148.108. Разом 6,970.747 зр.

— Заборона збираня складок. Львівска дирекція поліції повідомила виділ «Bratn-oї Romo-чі» університетських студентів, що намістництво від-мовило позволеня на збиранє складок для сту-дентів Поляків, прогнаних з варшавського уні-верситету.

— Сушенє дерева при помочи електрики. Ви-найдено тепер у Франції спосіб сушеня дерева, при помочи якого зрубанє дерево може бути приготованє до найгарніших робіт в протягу 2—4 тижнів. Сея операция відбуваєть ся при

жемо судити остро людей таких иньших як ми, таких иньших...

— Як се иньших? Яких иньших? Чому иньших? Ти здуріла, чи що? Всіх сотворив один Бог і одна носить земля... всі грішать, терплять та мусять умирати та се є велика однастайність, дуже велика однастайність...

— Ваша пане правда... — притакнув Пши-емський, ви сказали глибоку правду... Грішити терпіти та умирати мусять всі і се є велика однастайність... але я був би дуже вдячний вам пані за дальшу оборону мойого приятеля.

Дивив ся на неї такими щасливими очима, що вона усміхнула ся та почала говорити сво-бідно.

— Міні здаєть ся, що такі багаті та так уроджені люди, як ось князь, що живють ціл-ком инакше, чим ми всі, мусять... мусять инак-ше думати, мати иньші потреби, навички так що опісля сього, що ми знаємо дуже добре, во-ни не знають, те, що є для нас обовязком, їм здаєть ся непотрібною, або дуже трудною рі-чею. Може князь є дуже добрий та лише не уміє жити так, як після нашої гадки повинен жити. Може його люди зразили, або зіпеували підлещуванєм та удаванєм ріжних річий для інтересу...

Пшиемський став раз-ураз більше одуше-

вляти ся. В дівчину, що говорила до його, вди-вляв ся, як у образ. Та Вигрич як раз противно слухав слів доньки байдужно та нетерпеливо. Коли перестала говорити, махнув рукою.

— Жіночий розум, добродію! жінки всео знають собі пояснити: а се сая, а се так! При-викли мати з крупами до діла та кожну річ зроблять на крупі. Та після мене є одно право і один суд: Король або Циган. Або чоловік слу-хає божого права, служить своїм ближнім і кож-ній добрій справі, або не робить сього. Перший може собі навіть грішити, все-ж такі стояти ме чоґось; другий не стоїть і трех нових; і — по-всьому.

Приемський відповів поволи:

— Ваша пане гадка є гостра та безглядна але панна Кляра станула поміж нами як ангел вирозуміня та солодоців, бо і справді є ан-гелом.

І заааз таки, заким хто мав час відпові-сти, поспитав Вигрича:

— Чи ви пане все занимали ся тим, чим нині, чи мали може коли иньше занятє?

Вигрич скривив ся гірко.

— Все, пане, все, від вісімнадцятого року життя працюю в бюрі. Я є міщанська дитина, мій батько мав тут свою хату та був ремісни-ком. Мене посилав у школу, я скінчив пять гі-

мназияльних клас та вступив до бюра. А чо-му-ж ви питаєте мене про те?

Пшиемський призадумав ся хвилину, а від-так сказав з легоньким уклоном:

— Рішучо признам ся вам, що найшов я настрій гадок та мови вишній...

— Чим надіяли ся! — підхопив Вигрич та засьміяв ся, але іронічно. — Видно ви не мали ніякого діла з бідними людьми. Біда, пане до-бродію, неконче значить те саме, що ідіотизм... Хе, хе хе!..

Сьміяв ся гостро, але видно, що гадка го-подобала ся йому та зробила його веселішим.

— Однак — говорив далі — що доторка-єть ся мене, то мав я в житю доволі користні умови... Подружив ся, бачите, з образованою жінкою та найліпшою в сьвітї. Була учитель-кою. Ми полюбили ся та побрали ся, хоч що-до матеріяльних відносин могла ліпше віддати ся. Але не жалувала сього ніколи. Ми були зі собою щасливі. Що до образованя стояв я ни-ще чим вона, та лише тільки мав я розуму, аби узнавати се та користувати ся сим. При бюровій праці все є кілька свободних годин, тож в тих годинах читали ми разом, або вона грала міні вечір на фортеп'яні, бо гарно грала... Ей пане, маю я в житю приємні спомини, сьвятї спомини. І на тому сьвітї маю свою сьвяту,

помочи електричної струї, рода дуга з води і ріжних хемічних субстанцій, в яких понурається дерево і виставляє ся на діланє електрики. Сесе дерево схне дуже швидко і по висушеню можна его богато скорше обрабляти, а лугом можна наново покористати ся, бо дерево не забирас ніщо із него.

— **Хто винен?** Минувшого року близько 7 тисяч молодих дівчат в Америці покінчило жите самоубийством. Сім тисяч молодих істот покрила певед часом сира земля, сім тисяч самоубийств! Що за причина того? В усіх майже случаях самоубийства причиною їх було: брак праці і зарібку або надміра праця за нужденну, недостаточну до жита заплату. Вправді могли они спастись від голоду і нужди, кидаючись на дорогу розпусти, та воліли радше покінчити з життям, як нанести на себе сором.

— **Ц. к. Дирекция залізниць державних** у Львові оповіщує: «Дня 1. липня с. р. отворено для руху особового і пакункового перестанок Конрадсгін, лежачий поміж стациєю Сандав і перестанком Лінденгав на шляху Відень-Хабсбург». Дня 10. липня с. р. отвірає ся для обмеженого руху особового і пакункового перестанок «Йонсбахталь», лежачий поміж стациями Гштатер-боден і Гезайзе-Айнганг.

— **Дрібні вісті.** По причині віспи замкнено в Перемишлі курс у народніх школах і у промисловій школі. — В Комо в Італії згоріла ціла вистава винаходів з обсягу електротехніки, уряджена на століте Вольти. Пожежа, що повстала по причині запалення двох електричних дротів, трівала до суботи вечера. Шкоди мають бути дуже великі. — Від 6. с. м. с. є від четверга захорувало в Александрії 7 осіб на чуму, та дві з них умерли. — Дівчину півтретялістю, що заблукала ся в сих днях у Львові, можна відобрати у Фріца ул. Ломана ч. 2. — Міністер справедливости Рубер вернув до Відня.

Наука, штука, література.

Дзвінка ч. 13. містить: Казки братів Грімів — переклад О. Макарушки. — Настуніна пригода — Стефана Пятки. — На чужій стороні — І. Спілки. — Вивірка — переклад Павла Кирчова. — Справозданє датків на тов. «Шкільну поміч» та «Руслап» — Ольги Барвіньської.

Телеграми.

Відень, 10. липня. Slovenec доносить, що гр. Туя скликав до Відня кількох знаменитих послів з правіці на конференцію. Близших даних не подає Slovenec. В Люблянї буде з слідуючим шкільним роком відкрита V. класа з словінським викладовим язиком.

Білгород, 10. липня. Вчера увязнено опять кільканацять осіб, посуджених о заговор проти Міляна, межи ними архимандрита Міліча. Ревізії домові продовжують ся. Слідство веде ся в напрямі, чи заговор вийшов з табору радикалів, чи сторонників Караджорджевича? Напасти Кнезевич признав ся в цілости до вини. Его наняли радикали. Другі увязнені випирають ся, хоч у них придибано компромітуючі письма. Найбільше скомпромітованим виявив ся посол сербський в Петербурзі Сава Грґич, що колись

був президннтом радикального кабінету. Его покликано телеграфічно до повороту, а агенди велено передати першому секретареві посольства. І на провінції увязнено кілька осіб. Цісар Франц Йосиф і кількох других монархів поздоровили Міляна. Замітне, що і князь Чорногори прислав привітну телеграму.

Париж, 10. липня. Губернатора Чортівського острова, Данієля усунено з посади за жорстоке обходженє ся з Драйфусом. Наслідником его іменовано Лякусада. Liberte доносить, що ген. Цурліндена усунено на жаданє Мільранда. — Декріона, що видавав тайні документи одній (?) з заграничних держав засуджено на три роки вязниці.

Рим, 10. липня. На днях відбули ся тут збори провідників парламентарної більшости для обговореня ситуації. Зібрані прийшли до пересвідчення, що кабінет генерала Пелю не остоїть ся в виду обструкції крайної лівіці. Пелю мусять проте перестроїти свій кабінет або розписати нові вибори.

Мадрид, 10. липня. В краю спокій. Вісті, подані европейскою прасою про кризу кабінетову, безосновні. Правительство мусять підвишити деякі податки на державні потреби, хоч з другої сторони обмежить значно етат міністерства війни.

Лондон, 10. липня. Завтра починають ся великі маневри воєнної фльоти англійської. В маневрах возьме участь 109 кораблів.

Малий Фейлетон.

(З життя і гадок).

Перший виступ Тов. ім. Котляревського удав ся вповні. Згромаджена публіка в салі міщанського касина, перевиспила у четверо Пушкіновців, постяганих львівським, москвофільським штабом з усіх закутків, де вони ще криють ся. На руский театр, по відлученю видатків, перепадає яка соточка, або і більше. Щож до самого концерту і представлення можна висказати ся лише з найбільшим признанєм. Хиба що до уложеня програми треба би зробити кілька уваг. Львівський Боян вибрав собі вправді гарні і трудні річі, але односторонні і за довгі. І з різnorodности може бути монотонність, коли ся різnorodність не має контрастів, не має зовсім відмінного тла. Так було і зі «збірками» які співав Боян. Бодай на «додаток», щоби вдоволити невмовкаючим оплескам, належало би було додати якусь «пісню», хоть на мужеский хор, хоть на мішаний, хоть коротку, хоть знану, але легку до відчутя. Се було би в інтересі менче музыкальної публіки, що не так легко може слідити переходу у «збірках» та орієнтувати ся у накопчених в них ариях та відмінах та перемінах.

З народними піснями те саме, що з народним строем: коли дивимо ся на один-два, то тоді і подивляємо его красу, любуємо ся ним.

А коли побачимо его у гурті, робить на нас вражінє уніформу — одностайности. Тільки знаток так само, як в музиці, потрафить віднайти нюанси та любовати ся різnorodностию. Але здається ся, самі наші красавиці, не всі мають зрозумінє для краси нашого народного строю. Для них є се лише «догідний костюм» при таких патріотичних нагодах. Сільська дівчина у кождо неділю завдає собі більше старання задля свого вигляду, як не одна міська панночка, що в народнім строю має виступити — на естраду. На селі дівчина і волосє помастить маслом, що аж вилискує ся, і гривку підітне рівненько і косу заплете гладко і завітчає ся зілем і сорочка на ній, коли вже із «швабського полотна», то викрохмалена так: що рукави здують ся, як два пухирі і спідниця набере на себе, скільки там є у неї в скрини, а верхня спідничка зібрана у рівні-рівні а густі фалди — і так она іде до церкви вистроїна, як цяця, легка як перекотиполе, що здається і землі не доторкає ся червоними чобітками...

Такого самого милого вражіня можна було дізнати на вечерниціх тов. Котляревського подивляючи гарні, мов зідеалізовані, народні строї декотрих панночок та пань. Шкода лише, що они прочуваючи жіночим делікатним розумом сей чар своєї появи, в своїй скромности ховали ся у дальші ряди співочої дружини. Се рішучо кривда для них і для народного костюму і для видців, що хотіли би подивляти красу нашого народного, жіночого убору.

Але досить вже про убір. Ласкавий читач вже певно цікавий на важнійші річі. Отже перейдім до головної точки вечера: Франкової трагедії в 1 акті «Майстер Чирняк». Трагедія?.. так трагедія — бо хоть там не вмирають, але мимо того є там всі завязки до трагедії.

Річ діє ся в будучности — зовсім непотрібно. Цілкою добре можна її перенести у теперішність. Шевський син скінчив техніку і забажав стати-шевцем. Се і нині не таке дуже дивне та неправдоподібне, бо він хоче стати шевцем-фабрикантом, шевцем-організатором ремесла. Поїхав у чужі краї, пізнав великий промисл, набрав досьвіду, в Англії оженив ся, призбирав капітали і вертає до вітчизни організувати кравве шевство. Синівська любов веде его до варетату свого підупалого батька, що вже перед тим вирік ся був его за «звичнену его кар'єру». Батько і тепер не дає переконати ся о потребі фабричної організації і поступу в шевськїм ремеслі та проганяє сина зі своєї хати.

Не знаю, чи ті аматори, що відіграли сю штуку, були коли в положеню викидати кого за двері? Але чей може хоть один з них був свідком такої авантури — то признасть, що воно не іде так легко. А що коли така авантура вчинить ся в родиннім кружку — сеж правдива трагедія. Закінченє «Катрі Чайківної», де мужик з розвагою свою паньську жінку проганяє з хати разом з «паньським кодром», себ-то з маленьким синком є богато трагічніше, як в драмі «Хто винен?» де сліну жінку по п'яному забиває колом. Там відмінний світогляд, тверде переконанє конечности спроваджує катастрофу, тут короткий іпал, хвиливе засліпленє. Так само в «Майстрі Чирняку» стикають ся два світи, зовсім відмінні і не можуть ся погодити. Батько проганяє сина, що єму подає спасаючу руку! Жінка покидає чоловіка, що з ним весь свій вік пережила. Челядь покидає майстра, що через довгі літа давав їм заробок у руки. Він сам остає з малим підростком на очевидну загибель! Е, се не діє ся так по тихоньки і по легоньки, як вийти за двері, подивити ся на переходячу «банду з музикою». Там не обійде ся без криків і зойків, без викидів і нарікань, без сліз і заклінань, без розпук і проклянь! Се страшна трагедія! Нехай єї лише кождий прирівняє до себе: хто має жінку, нехай подумає, як би він мусів єї доскулити, аби она втікла від него, хто має батька, чого він мусів би допустити ся, аби батько его мимо покори і просьби прогнав з під рідної стріхи, а хто сам є батьком, нехай вдумас ся в ситуацію, що его примусила би вичи ся сина! Се мусіла би бути справжня родинна трагедія...

(Конець буде).

з якою рад би як найскорше получить ся, як би не діти. Але вона лишила мінї сесї діточки і знова чоловік, привязаний до землі. Богато я пане завдячую сій жінці, з якою пережив двайцять три роки, як двайцять три дні. Коли вона умирала та була при памяти, дякувала мінї перед сконом... Ми розійшли ся в згоді та любові, тай так стрінемо ся десь там перед Богом...

Кінчиком костистого пальця обтер віко та замовк.

Пшиємський з похнюпленою троха головою мовчав також хвилину. Відтак сказав задумчиво:

— Так се є на землі поезія таких союзів та таких споминів...

Вигрич скривив ся іронічно.

— Коли ви пане не зазнали, а навіть не бачили таких союзів та таких споминів, то... перепрашаю що буду щирий... але ви пане дуже бідні...

Пшиємський підвів нараз голову та подивив ся на канцелїста з виразом здивованя, що однак швидко щезло.

— Так, так... — сказав, — біда та богатство мають ріжне значінє... дуже ріжне...

Звернув ся до Кляри:

— Книжки, які я у вас позичив, не віддаю, але як раз прошу іще про другу в сьому роді, коли маєте таку.

— Ви хочете поезії? — поспитала відводячи голову.

— Так, щось із поезії, які знаю, але лихо, з далека...

Вигрич замітив:

— Моя жінка лишила донькам малу бібліотеку, в якій є поезії.

Та докинув чемно:

— Клярцю, покажи панови нашу бібліотеку, може собі що вибере...

Клярця встала та сказала:

— Є в моїй кімнаті.

Боже! Чи-ж се можна було називати кімнатою сесю кліточку знова зі зеленою печію, з одним вікном, з двома грубими бальками над головою, з ліжком, зі столиком, двома кріслами та малою шафкою, помальованою на червоно до половини зі шклом! Яка кімната, така і бібліотека. Кілька полиць із двома сотками томів в сірих, старих оправах. Пшиємський стояв зараз за Клярою, що доторкала ся пальцями томів та вичислювала написі та імена авторів.

— «В Швайцарії»... Може се...

— Най буде «В Швайцарії»... Тільки разів був я в тому краю. Поему знаю; здається мінї, що знаю... але може ні, може і ні!

(Далі буде).

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейскіх різнить ся від часу львівського о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейського = 12 год. 36 мін. часу львівського. — Бюро інформаційне ц. к. залізничн. держ. (Львів, ул. Красіцких ч. 5) уділяє пояснень в справах залізничних, і продає білеті всякого рода і розклади їзди.

БАНКУ Гіпотечного

З друкарні В. А. Шийковського.